

спортивних заходів сприяє поліпшенню стану навколишнього середовища – 59 % респондентів, лише 26 % виказали думку, що проведення спортивних заходів найчастіше погіршує стан навколишнього середовища.

Крім того, на думку експертів, при формуванні концепції організації і проведення майбутніх Олімпійських ігор необхідно враховувати, в першу чергу, дві основні екологічні проблеми. Це проблема негативного впливу глобальної зміни клімату на олімпійські зимові види спорту (в тому числі і в довгостроковій перспективі після закінчення Ігор) і проблема екологічної безпеки спортивної діяльності в олімпійських видах спорту (як щодо безпеки людини, так і живої природи). А також врахування питань екологічного менеджменту, маркетингу, освіти, особливостей міста-господаря Ігор.

Література

1. Ярмолюк О.В. Екологічна спадщина Олімпійських ігор // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2001. – № 4. – С. 94-97.
2. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]: в 2 кн. / В.Н. Платонов. – К.: Олимп. лит., 2015. – Кн. 2. – 752 с.
3. Кузнецова З.М., Чаплин Дж.Л. Олимпийские экологические проблемы как наследие зимних игр // Педагогико-психологические и медико-биологические проблемы физической культуры и спорта, №2(23) 2012. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/olimpiyskie-ekologicheskie-problemy-kak-nasledie-zimnih-igr>
4. Schemel H.-J. Sports and the Environment : Conflicts and Solutions : A manual. – <Transl.: A.A. Jaaska, W. Strasdas>. – Oxford: Meyer & Meyer Sport (UK) Ltd. – 2001. – 197 p.
5. Dawe N.A. Olympic Atlanta: Sprinting toward Sustainability // American Forests, 1996. – vol.102. – No2. - Retrieved from: <https://www.questia.com/magazine/1P3-9593499/olympic-atlanta-sprinting-toward-sustainability>
6. Turning Green into Gold: Making an environmental vision a reality. – Environmental Report / Sydney Organizing Committee for the Olympic Games. – July 1999. – 56 p.
7. Macqueen K. Vancouver's Olympics Environmental and Social Impact (December, 2013). - Retrieved from: <http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/vancouvers-olympics-environmental-and-social-impact/>
8. Rogge J. Sport is a tool for environmental change (May, 2011). - Retrieved from: <http://www.sportsfeatures.com/olympicsnews/story/48543/jacques-rogge-sport-is-a-tool-for-environmental-change>
9. Factsheet the environment and sustainable development (January, 2014). Retrieved from: http://www.olympic.org/documents/reference_documents_factsheets/environment_and_sustainable_development.pdf
10. Жак Рогге. Олимпийские игры: надо заранее думать о наследии. - Режим доступа к ист.: http://www.ng.ru/world/2012-11-20/3_kartblansh.html

Ярмолюк О.В., Білько Б.Є.

Національний університет фізичного виховання та спорту України

ТУРБОТА ПРО ДОВКІЛЛЯ ЯК ВЕКТОР ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ КОМІТЕТІВ

Здійснено аналіз основних природоохоронних заходів в рамках діяльності НОК країн, охарактеризовано форми співпраці НОКів з різними відомчими та екологічними організаціями. Було встановлено, що роль НОКів у реалізації сталого розвитку в країні полягає у залученні місцевого населення через спорт до охорони довкілля, збереженню екології країни, навчання культурі поведінки з природою, формування турботливого ставлення до навколишнього середовища.

Ключові слова: охорона довкілля, НОК, олімпійський рух.

Ярмолюк Е.В., Билько Б.Е. Збота об окружающей среде как вектор деятельности национальных олимпийских комитетов. *Осуществлен анализ основных экологических проектов в рамках деятельности НОК, представлена характеристика форм сотрудничества НОКов с разными ведомственными и экологическими организациями. Выявлено, что роль НОКов в реализации устойчивого развития в стране заключается в привлечении местного населения посредством спорта к охране окружающей среды, сохранению экологии страны, обучению культуре поведения с природой, формирования бережного отношения населения к окружающей среде.*

Ключові слова: охрана окружающей среды, НОК, олимпийское движение.

Yarmoliuk O.V., Bilko B.Ye. Environmental protection as a vector of the national olympic committees activities. *Sports community used to play active role in solving environmental problems. Olympic organizations, such as National Olympic committees (NOCs), focus on the protection of the environment as a part of sustainable development strategy. The functioning of the Sport and Environment commissions in the NOCs' structure, hosting the international congresses and conferences highlighting different ecological issues, involving the international organizations such as UNEP, UNESCO for realization of various ecological projects through sport are the evidence of the strategy. The importance of this area is reflected in the various environmental programs and projects that are actively implemented by NOCs and other international organizations. The analysis of the main ecological projects launched by NOC was carried out in the study. The characteristics of the forms of cooperation between NOCs and various governmental and environmental organizations were presented. It was revealed that the role of NOCs in the implementation of sustainable development in the country is to attract the local population through sports to protect the nature, preserve the country's ecology, teach the environmental friendly culture, create a special attitude of the population to the*

environment. As a result of the studies it was found that in the further development of the Olympic movement involves the formation of appropriate environmental infrastructure, environmentally oriented worldview of specialists in the sphere of physical culture and sports, implementation of the principles of sustainable development into the Olympic movement at local level.

Key words: *environmental protection, NOC, Olympic movement.*

Актуальність. За останні роки все більш активну роль у розв'язанні екологічних проблем відіграє спортивна спільнота. Одним з пріоритетних напрямів політики суб'єктів олімпійського руху, зокрема національних олімпійських комітетів (НОК), є природоохоронна діяльність. Про це свідчить наявність комісії «Спорт і навколишнє середовище» в структурі НОКів, проведення міжнародних конгресів та конференцій з цієї проблематики та залучення світових організацій таких як ООН, ЮНЕП, ПРООН для розробки концепцій природоохоронної діяльності в рамках олімпійського спорту в певних країнах. Важливість цього напрямку знайшло відображення в різних екологічних програмах та проектах, які активно впроваджуються НОКами й іншими міжнародними організаціями.

Значний фактичний матеріал про стан і особливості діяльності з охорони довкілля міститься в інформаційних виданнях НОК, зокрема документації комісії «Спорт та навколишнє середовище», а також у наукових статтях, виступах, інтерв'ю засобом масової інформації керівників олімпійського руху Жака Роге, 2017; Пал Шмідта, 2015; принца Альбера II, 2016; шейха Аль-Сабаха, 2015; Сергія Бубки, 2017.

Теоретичне підґрунтя природоохоронної діяльності формують фахівці таких наукових установ, як Міжнародна та Національні олімпійські академії, Центри олімпійської освіти, Міжнародна академія спортивної науки та технологій, вищі навчальні заклади в галузі ФКІС тощо.

Проте в дослідженнях не реалізований системний підхід до аналізу природоохоронної діяльності в олімпійському спорті на національному рівні. У детальному науковому аналізі потребує вивчення змісту діяльності НОКів з охорони довкілля, як явища, обумовленого не тільки внутрішніми потребами олімпійського руху, а й, насамперед, вимогами сучасного суспільства. Зокрема, недостатньо глибоко досліджені основні напрями природоохоронної діяльності НОКів в різних країнах, форми співпраці НОК з іншими урядовими та неурядовими організаціями щодо розробки та реалізації проектів з охорони довкілля, а також безпосередньо механізм реалізації природоохоронної діяльності в олімпійському спорті. У зв'язку з цим важливо визначити найбільш перспективні форми природоохоронної діяльності НОКів на сучасному етапі та обґрунтувати доцільність їх впровадження в межах олімпійського руху України.

Мета дослідження – узагальнити дані про особливості здійснення природоохоронної діяльності НОК в різних країнах.

Методи й організація досліджень. Були застосовані наступні методи теоретичного аналізу наукової і науково-методичної літератури: узагальнення, синтезу, екстраполяції, аналогій.

Організація дослідження включала проведення системного аналізу і узагальнення матеріалів наукової літератури і публіцистичних матеріалів з питань екології, олімпійського спорту, а також офіційних матеріалів НОКів Австрії, Азербайджану, Болгарії, Молдови, Нідерландів, Італії, Чехії.

Результати досліджень та їх обговорення. В сучасному світі рівень екологічної культури є одним з факторів гармонійного розвитку людини. Важливі складові цієї культури – здоровий спосіб життя та поважне, турботливе ставлення до довкілля. На думку експертів, які приймали участь у X Всесвітній конференції по спорту та навколишньому середовищу у 2013 році, мета й задачі у екології та спорту дуже схожі. Якщо масовий розвиток й пропаганда спорту – це шлях до здорового способу життя людини, то екологія, природоохоронні заходи – це шлях до здорового способу життя всієї планети [1].

Керівні органи олімпійського спорту формують екологічну політику, яка реалізується на трьох рівнях: глобальному, регіональному та національному.

На глобальному рівні екологічну діяльність олімпійської спільноти координують МОК та МСФ. З самого початку існування олімпійського руху виникла низка питань стосовно довкілля. На думку Томаса Баха, президента МОК, «Олімпійські ігри з одним з найвпливовіших засобів передачі повідомлень щодо потреб в поліпшенні екологічного стану мільйонам людей» [1]. На сучасному етапі олімпійський рух має можливість застосувати принципи сталого розвитку, виходячи з порядку денного XXI Конференції ООН з питань довкілля та розвитку в рамках олімпійського «Порядку денного-2020».

У 1994 р. МОК включив питання турботи про довкілля в олімпійський статут, зафіксував для себе дві цілі. Перша ціль стосується Олімпійських ігор, які проводяться в екологічно чистому довкіллі, а друга – зводиться до зацікавленості у просуванні програми навчання, що дозволяє більше поінформувати населення про принципи екологічного розвитку [2].

Комісія МОК «Сталий розвиток та спадщина» (в минулому «Спорт і навколишнє середовище») була заснована в 1995 році для впровадження концепції сталого розвитку в спорт і зосередила свою діяльність на двох пріоритетних напрямках: підвищення рівня екологічної поінформованості суб'єктів міжнародного олімпійського руху завдяки реалізації природоохоронних проектів та організація і проведення Ігор Олімпіад і зимових Олімпійських ігор з урахуванням дбайливого ставлення до довкілля [5].

Основні завдання Комісії МОК „Сталий розвиток та спадщина” полягають у наступному:

- формування загальної природоохоронної політики в олімпійському спорті;
- розробка законодавчої та правової бази екологічної діяльності учасників міжнародного олімпійського руху;
- удосконалення існуючих та пошуку нових еколого-економічних принципів та механізмів діяльності керівних органів олімпійського спорту;

- стимулювання діяльності НОК і НСФ щодо впровадження екологічного маркетингу за допомогою організації та проведення регіональних семінарів;
- співробітництво з різними організаціями в реалізації маркетингових проектів з охорони довкілля в олімпійському спорті;
- видавництво методичної літератури з проблем спорту і екології;
- організація та проведення міжнародних конференцій і семінарів „Спорт і навколишнє середовище”. Так, МОК своєчасно організував 10 міжнародних конференцій з питань охорони довкілля спільно з програмою довкілля ООН.

На регіональному рівні реалізується екологічна політика Організаційних комітетів Олімпійських ігор, яка орієнтована на лояльну стосовно природи організацію та проведення Ігор Олімпіад та зимових Олімпійських ігор та здійснюється за наступними напрямками:

- організація екологічного менеджменту;
- забезпечення системи спостереження і контролю за станом довкілля під час підготовки і проведення Олімпійських ігор;
- розробка програм захисту довкілля;
- впровадження новітніх природоохоронних технологій;
- екологічна освіта;
- співробітництво з іншими організаціями.

На національному рівні реалізацію різноманітних природоохоронних проектів здійснюють НОКІ країн. Національний олімпійський комітет (НОК) – це керівний орган олімпійського руху в країні. Країна має дозвіл приймати участь в Олімпійських іграх тільки у випадку, якщо НОК цієї країни має визнання МОК. Так, на сучасному етапі в світі діє 206 НОК, визнані МОК [3].

В результаті системного аналізу були визначені ефективні приклади природоохоронної діяльності міжнародних та національних спортивних організацій на локальному рівні.

У цьому столітті, що характеризується стрімким розвитком промисловості та розширенням міст, однією з гострих екологічних проблем постає проблема озелення. Вирубка лісів і знищення зелених насаджень в міському просторі може призвести до руйнівних наслідків, які рано чи пізно впливатимуть на людей та довкілля в цілому. Тому висадження дерев, що є основним елементом озеленення, стає невід’ємною частиною діяльності екологічно свідомого суспільства. Людина, яка мешкає у великому мегаполісі, поступово почала розуміти необхідність і значення зелених насаджень, і брати участь в озелененні свого рідного міста.

Сьогодні багато громадських установ, організацій і приватних компаній запроваджують різні екологічні акції за участю сотні волонтерів. Так у 2014 році Національний олімпійський комітет Азербайджану спільно з компанією Кока-кола і Університетом ADA розпочав втілення довгострокового проекту «Посади дерево, зроби подарунок життю», в рамках якого до 2020 року в різних місцевостях Азербайджану будуть посаджені 100 тис. дерев. Метою цього проекту є удосконалення екосистеми, відновлення лісів у спеціально обраних місцях країни, а також збереження існуючих і поповнення нових джерел прісної води в країні [8].

До проекту залучилися Міністерство екології та природних ресурсів Азербайджану, Каспійський центр енергетики й навколишнього середовища та Федерація велоспорту Азербайджану.

Озеленення міста – це певні роботи, що спрямовані на благоустрій території, району чи будинку, або поліпшення довкілля. Основними елементами системи є озеленення парків, садів, озеленення житлових і промислових районів, проспектів, скверів, тощо, які не тільки прикрашають місто, але й позитивно впливають на навколишнє середовище.

Як відомо, зелені насадження грають велику роль в очищенні міського повітря. Дерево середнього розміру за 24 години відновлює стільки кисню, скільки необхідно для дихання трьох осіб. За один теплий сонячний день гектар лісу поглинає з повітря 220-280 кг вуглекислого газу і виділяє 180-200 кг кисню. Один гектар хвойних дерев затримує за рік до 40 тонн пилу, а листяних - близько 100 тонн [8].

Практика свідчить, що достатньо ефективним способом боротьби із шкідливими викидами автомобільного транспорту є смужки зелених дерев та кущів, ефективність яких може досить широко варіювати від 7% до 35%. Великі лісопаркові клони можуть бути активними виробниками чистого повітря в центральних районах міста.

В рамках першого етапу проекту в Баку волонтерами були висаджені близько 20 тис. дерев навколо стадіону ім. Тофіка Бахрамова, на території парку «Деде Горгуд», селища Алат (уздовж Сальянського шосе), у Сіазані (уздовж магістралі Баку-Губа), а також навколо велопарку ВМХ, який розташований поруч із пляжем Шихова і був використаний під час проведення перших Європейських ігор «Баку-2015». До кінця 2017 року на території велопарку ВМХ будуть висаджені ще 4 тис. дерев [8]. Під час реалізації проекту була впроваджена система крапельного зрошення, що дозволяє зберегти кількість прісної води.

Варто відзначити, що даний проект, який базується на філософії співробітництва "золота трійка" (влада, бізнес, громадське суспільство), став символічним початком поширення принципу соціальної відповідальності [8].

Екологічна стратегія країни спрямована на збереження природних ресурсів на національному, регіональному та міжнародному рівнях; застосування науково обґрунтованих принципів розвитку; та стале використання економічних та людських ресурсів країни, які принесуть користь теперішньому і майбутнім покоління шляхом зміцнення координації діяльності в галузі охорони навколишнього природного середовища.

В 2015 році Національний Олімпійський комітет Республіки Молдова організував *екологічний фестиваль «Олімпік екофест»*, який пройшов за підтримки інформаційного порталу Sporter.md (рис.1). Даний проект був спрямований на популяризацію спорту та поширення інформації щодо захисту навколишнього середовища серед молоді, підкреслив залучення спортивних організацій, які займаються охороною довкілля. Гасло заходу - «Займаємося спортом у чистому довіллі» [6].

Рис.1. Інформаційний банер проведення екологічного фестивалю «Олімпік екофест» (Молдова, 2015 р.)

Фестиваль «Олімпік екофест» включав декілька важливих заходів, а саме:

- висадка дерев представниками Національних спортивних федерацій й інших спортивних установ;
- очищення акваторії проведення змагань з веслування на байдарках;
- виставка човнів для водних видів спорту (байдарки, каное, яхти лазер тощо);
- біг навколо озера;
- активні спортивні зони національних федерацій, зона для родин з дітьми, тощо.

В *екологічному проекті „Турне ФІСА на човнах”*, що був проведений в Австрії в 1998 році під патронатом ФІСА (Міжнародна федерація академічного веслування), Європейська Комісія, Австрійська федерація академічного веслування та Австрійська організація Червоного хреста, взяли участь 57 юнаків та дівчат з 15 країн Європи.

Мета проекту полягала у тому, щоб запропонувати як альтернативу змаганням розвиваючі програми, наприклад, веслування на байдарках та каное на велику відстань (250 км) у акваторії Дунаю (від Регенсбургу, Німеччина) до Оттенсхайму (Австрія).

Цей проект дав змогу зібрати спортсменів з різних країн для сприяння налагодженню контактів між молоддю для обговорення екологічних тем. Головною темою дебатів була „Дунай та належна охорона його довкілля”. Варто зазначити, що веслування є хорошим інструментом для ознайомлення з навколишнім середовищем, оскільки цей вид спорту потребує відмінних щодо довкілля умов.

НОК Італії розробив та втілює проект „Технічна карта природних зон та схилів, які придатні для проведення спортивної діяльності в регіоні Венето” протягом 1999 р. В проекті прийняли участь спортсмени, представники федерацій та клубів з видів спорту, які проводяться на відкритому повітрі (велосипедний спорт, вітрильний спорт, серфінг, лижний спорт, веслування на каное) та муніципальні органи влади.

Мета проекту полягала в ознайомленні широких верств населення, молоді, спортсменів та інших зацікавлених осіб з уже існуючими та новими можливостями для занять спортом на відкритому повітрі. Проект включав наступні етапи:

- 1) загальне визначення предмета та технічних критеріїв виду спорту;
- 2) аналіз природних зон та трас, що доступні для занять спортом в цьому регіоні;
- 3) аналіз існуючих програм регіонального та місцевого рівнів ;
- 4) розробка технічної документації та розповсюдження карт;
- 5) оцінка та пропозиції.

Результатом втілення цього проекту було виявлення можливостей для технічних досліджень спортивної діяльності та довкілля.

В Нідерландах протягом 1999–2002 рр. був розроблений та реалізований тривалий *екологічний проект „Золото для довкілля”* під патронатом Міністерства охорони здоров'я, соціальної політики та спорту, у співпраці з Міністерством з питань житлового будівництва, земельного розвитку та довкілля, міністерствами економіки, транспорту і водних ресурсів, міністерствами з питань сільського господарства, природи та рибальства, а також чисельними спортивними федераціями та національними екологічними організаціями. У проекті був задіяний вся спортивна спільнота країни задля проведення інтерактивної політики „Спорт та довкілля”, яка полягала у наступному:

- розвивати на національному рівні спортивну політику, враховуючи при цьому довкілля, а також розвивати політику охорони навколишнього середовища, в свою чергу, беручи до уваги питання спорту;
- на місцевому рівні розробляти підходи, які мають дослідницький характер, та сценарії здійснення проектів „Спорт та довкілля”.

Політика, яку переслідувала ініціатива „Золото для довкілля”, передбачала ознайомлення максимальної кількості учасників з важливістю взаємоповаги між спортивною діяльністю та навколишнім середовищем виключно через протиріччя, визначення керівних принципів, сенсифікації кампаній громадськості, спортивного світу та довкілля, звертання до громадських та спортивних органів влади.

На 1999–2000 роки були накреслені керівні принципи щодо виготовлення обладнання, збереження енергії, мобільності, зменшення забрудненості та загазованості, враховуючи при цьому принцип сталого розвитку довкілля.

У спорті був застосований системний інтегровано-комерційний підхід: від виробника спортивного обладнання до його споживача. У 1999–2000 роках з точки зору „спорту та дозвілля” був зроблений „аналіз життєвого циклу” [4]. Таке вивчення відкрило шляхи до поліпшення відносин між спортивною діяльністю та довкіллям.

Беручи до уваги соціальне значення спорту, було передбачено запровадження громадської сенсифікації політики довкілля, яка проводиться в спорті і через спорт. Спортивні організації разом зі спеціалістами-екологами щорічно розглядають та оцінюють різні випадки конфліктних ситуацій. Ситуації, де існували напружені відносини, були детально вивчені з метою поліпшення, регулювання і спрямування їх у відповідне русло.

Успіх політики „Спорт і довкілля” в більшості випадків залежав від партнерів, які сприяли її здійсненню. Державні органи влади сприяли налагодженню контактів, допомагаючи цьому сектору та роблячи його більш професійним. З метою розширення знань, стабілізації фінансових справ та створення спортивної інфраструктури передбачався обмін досвідом між різними учасниками проекту.

Екологічна програма Чеського олімпійського комітету, що була розроблена у 2000 році, також охопила представників усіх спортивних федерацій та асоціацій країни. Мета проекту полягала у ознайомленні усіх причетних до цієї ініціативи осіб (учасників, організаторів, тренерів) та населення щодо екологічної культури у спортивній, рекреаційній або туристичній сферах діяльності.

Комітет з питань спорту та довкілля Чеського олімпійського комітету, до якого входять 6 членів-представників різних секторів, які займаються питаннями спорту та екології, працює за основними принципами, затвердженими МОК і опублікованими в довіднику з питань спорту та екології у 1997 році. Комітет зробив переклад цього довідника на чеську мову і поширив його серед усіх спортивних асоціацій країни.

Кожна особа, яка бере участь у спортивній, рекреаційній або туристичній сферах діяльності, повинна робити це в гармонії з навколишнім середовищем. Це означає, що довкілля не повинно зазнати шкоди, щоб майбутнє покоління матиме такі самі умови для життя і занять спортом, як і попереднє покоління (принцип сталого розвитку).

НОК Чеської Республіки поставив перед собою два важливих завдання:

- запровадити для спортсменів екологічну освіту. Завдяки цьому Комітет отримав від Міністерства екології дотацію на внесення коректив до навчальних програм фізичного виховання, спорту та туризму. Ця дотація дала змогу створити навчальну систему для спортсменів, включаючи всю необхідну для розуміння довготривалого розвитку суспільства екологічну інформацію, а також інформацію стосовно спортивної діяльності та управління інфраструктурою з точки зору екології;

- висвітлити ряд проблем, які існують між проведенням спортивної діяльності на відкритому повітрі та охороною довкілля.

Екологічна програма Комітету дозволяє:

- забезпечити внесення екологічних питань у план підготовки тренерів та фахівців;
- вирішити проблеми, які виникли між спортом та навколишнім середовищем (аудит, допомога в проведенні переговорів з представниками екологічної сфери діяльності).

Варто відзначити освітній проект, який був впроваджений в Національній академії спорту Болгарії у 2001 році. Мета проекту полягала у розширенні знань майбутніх фахівців спорту з питань екології. В обов'язковому курсі психології, тривалістю 3 семестри, Національною академією спорту передбачено вивчення такої теми, як „Екологія особистого розвитку та спілкування в спорті”. Окремі підготовчі курси подають ідеї та приклади життя в гармонії з природою. Набуття знань за допомогою природи та в природі вважається основним компонентом у здобутті освіти для кожного кваліфікованого спортсмена.

Національна академія спорту організує також курси підвищення кваліфікації за курсом „Спорт і довкілля”.

Еколого-просвітницькі програми та курси реалізовані у більшості НОКів країн Європи, Східної та Південної Америки та Азії.

Висновки та рекомендації. Сучасна спортивна громадськість активно вживає заходів щодо поліпшення екологічної ситуації внаслідок організації та проведення спортивних заходів, формування екологічно орієнтованої свідомості у населення та впровадження екологічної політики.

В результаті проведених досліджень було встановлено, що в подальший розвиток олімпійського руху передбачає формування відповідної природоохоронної інфраструктури спорту, екологічно орієнтованого світогляду фахівців в галузі фізичної культури і спорту, вивчення й адаптації принципів сталого розвитку для сфери олімпійського спорту України.

Основним напрямками для нашої країни є наступні:

- ❖ Підвищення рівня *екологічної свідомості* населення України в цілому про світові проблеми стану та охорони довкілля при організації та проведенні різноманітних спортивних заходів.

- ❖ Збільшення ролі *еколого-правової освіти, культури і науки* в суспільстві.

- ❖ Створення системи *екологічного права*, що сприяє врегулюванню відносин в області екології. Таким чином, законодавство в області навколишнього середовища повинно ґрунтуватися на застосуванні стимулюючих і

примусових заходів до юридичних і фізичних осіб у відношенні використання навколишнього середовища та мати розроблену нормативно-правову базу, що визначає юридичну відповідальність за порушення екологічного законодавства.

❖ Забезпечення стабільного *фінансування* природоохоронних проєктів. У зв'язку з тим, що діяльність в галузі ФКіС не є пріоритетним напрямком державної політики в області охорони довкілля, основними джерелами прибутків є позабюджетне фінансування і залучення спонсорських коштів.

❖ Удосконалення загальної моделі природокористування шляхом впровадження екологічного керування – *екоменеджменту*, що відповідає сучасним вимогам орієнтації економіки на соціальні й екологічні аспекти.

❖ Застосування екологічного моніторингу навколишнього середовища. *Екомоніторинг* довкілля є інформаційною системою, що здійснює збір, збереження й обробку екологічної інформації для комплексної оцінки та прогнозу стану природного середовища при проведенні спортивних заходів.

❖ Введення в практику управління природоохоронними процесами в спорті екологічного *аудиту*. Він являє собою систематичну, документовану і регулярну перевірку стану природокористування в процесі спортивної діяльності. За основу приймається порівняння результатів, досягнутих суб'єктом олімпійського руху, із поставленими перед ним цілями.

Література:

1. 10th World conference on sport and the environment: Proceedings. – IOC, 2013. – URL: https://stillmed.olympic.org/Documents/Olympism_in_action/Sport_and_Environment/10th_world_conference_on_sport_and_the_environment.pdf (дата звернення 23.07.2017)

2. Factsheet the environment and sustainable development. – IOC, 2014 [Online] Available: [http://www.olympic.org/documents/reference_documents_factsheets/environment_and_sustainable_development.pdf]

3. Karamichas J. Olympic Games and the Environment: Sport Canada. – Queen's University, Belfast, UK. – 2013. – 224 p.

4. Olympic Movement and Environmental Protection // The official journal of the International Olympic Academy, April, 2016/ - URL: http://www.ioa.org.gr/images/side_books/IOA_09_fr_low1.pdf (дата звернення 3.08.2017)

5. Sustainability and Legacy commission // IOC, 2017. – URL: <https://www.olympic.org/sustainability-and-legacy-commission>

6. В Кишиневе пройде Olympic EcoFest 2015. – Режим доступу: <https://sporter.md/posts/olimpijskie-igri/v-kishineve-projdet-olympic-ecofest-2015-video>

7. Положення про діяльність Комісії «Спорт та навколишнє середовище» НОК України, 2016. – Режим доступу: <http://noc-ukr.org/about/structures/commissions/environment/regulation/>

8. Посадка деревьев – важная часть экологического вклада Coca-Cola в устойчивое развитие Азербайджана. – Режим доступу: <https://www.trend.az/azerbaijan/society/2454993.html>

9. Тімашева О.В. Роль екологічного маркетингу в розвитку сучасного олімпійського спорту. Автореф. на здобуття наук. ступ. к.фіз.вих. - К.: НУФВСУ, 2005. – 19 с.